CHRISTO SERVATORE ANNUENTE

DISSERTATIO ACADEMICA

De

SAGIS,

Sive Fœminis, commercium cum malo Spiritu habentibus,

Das iſt: Von denen

Zauberinnen und Hexen,

E

CHRISTIANA PNEVMATHOLOGIA

deſumpta,

&

SUB PRÆSIDIO

VIRI

Maxime Reverendi, Amplisſimi atqne Excellentisſimi

DN. D. VALENTINI ALBERTI,

P. P. Conſiſtorii Aſſeſſoris, Academiæ Decem-Viri, Collegii B. Mariæ Virginis Collegiati, Nationis Polonicæ Senioris, & Alumnorum Electoralium Ephori,

DN. PATRONI, PRÆCEPTORIS ET PROMOTORIS

omni obſervantiæ cultu ætatem ſuſpiciendi,

Publicæ propoſita ventilationi

Ad diem VI. Decembr. A. O. R. M DC XC.

AB AVTORE

CHRISTIANO Stridtbeckh,

Auguſtano, Phil. Baccal. & Mag. Cand.

LIPSIÆ, Ann. MDCCXVI.

24247.35.5

PROOEMIUM.

Etus est, inprimis à Pythagoricis olim & Platonicis prolata probataque distinctio, qua Magiam Dæmoniacam in θεϱγίαν & γοητείαν subdiviserunt. Illius nomen, utpote à Deo ipso petitum, est honorabilius; hujus detestabilius; quemadmodum etiam illa Magia alba, hæc nigra dicta fuit. Illa rem putabatur habere cum Dæmonibus bonis & beneficis; hæc cum hominibus demortuis & dæmonibus malis. Hinc illam licitam, hanc illicitam esse judicabant; priori deditos, laudabiles, alteri addictos, detestabiles vocabant; cum tamen *utrique ritibus fallacibus Dæmonum sint obstricti sub nominibus Angelorum;* quod est judicium *Augustini Lib. X. de Civ. Dei cap. 9. Ut satis mirari non possim,* (inquio ego cum *Vossio Lib. I. de Idololatr. cap. 8. in fine,*) *tantam fuisse superioribus seculis cæci-*

HARVARD COLLEGE
SEP 3 1926
LIBRARY
Hayes Fund

cæcitatem atque inſcitiam, ut Salmanticæ & illa Magia (Dæmoniaca nimirum, quæ à naturali & artificioſa eſt diſtincta,) *quam vocant θεσργίαν, & altera, quam γοητείαν nominant, in Scholis publicis doceretur; quemadmodum in 3. de natura Dæmonum tradit Joh. Laurentius Ananias, Theologus Tabernas, & ejus fide Georgius Raguſejus, Theologus, Medicus & Philoſophus Patavinus, Lib. II. de divinat. epiſt. 6.* Longe aliud mihi eſt propoſitum, quando in hac Alma Noſtra jam de Sagis publice diſſerere, measque de Magicis hiſce Diaboli concubinis ac ancillis meditationes in cathedra Academica defendere inſtitui. Abſit, ut faveam iis, qui magiam fovent; aut, ut artem eam doceam, quæ ipſum Diabolum agnoſcit Magiſtrum. Contra, Ethicos imitabor atque Medicos, quorum illi de vitiis, hi de morbis agunt, ut utrisque medeantur, & quomodo alii ſibi cavere ab illis poſſint, oſtendant: Ita ego (quæ *Tertulliani de ſpiritalibus nequitiæ* dictio eſt) *non quidem ſocia conſcientia ſed inimica ſcientia, has μυελοτεχνίτας fraudes noſſe, nec invitatoria operatione ſed expugnatoria dominatione tractare volo*, ſic ut Sagas, fœdiſſimas illas Diaboli ſervas earumque Dominum ipſum magis magisque odiſſe incipiamus, omnique ſtudio ſemper fugiamus. Verum autem eſt, quod *Jeſuita Delrio in Præloquio diſquiſitionum Magicarum* obſervat, Philoſophos nimirum, Jurisconſultos ac Theologos de hoc ſcripſiſſe argumento; dubium, an ſolus, de quo gloriatur *ibid.* hoc commune tribus illis ſcientiis ſtadium ſatis feliciter ingreſſus fuerit. Mihi tanta audacia non eſt. Contentus ero, ſi ea, quæ de hac

materia Cathedræ Philoſophicæ, & quidem Chriſtianæ, ſummo jure competunt, breviter delibavero; relictis iis, quæ Theologiæ ac Jurisprudentiæ propria ſunt, ſublimiori aliorum disquiſitioni. Tria vero, quibus illa omnia commodè comprehendi poterunt, conſtituam Capita: Primum *Onomathologicum*, Secundum *Pragmatologicum*, Tertium *Porismaticum*. Faxit DEUS, diaboli omniumque ejus mancipiorum judex ac vindex acerrimus: Feliciter!

CAPUT I.
ONOMATHOLOGICUM.

§. 1.

Saga dicitur à *ſagire*, ſicut audax ab audere, &c. *Sagire* verò idem eſt, ac acute ſentire, apud *Ciceronem de Divin. Lib. I.* Hinc *ibidem* ſagæ anus, quæ multa ſcire volunt. Improbabile non eſt, uſu receptum fuiſſe olim adjectivum, *Sagus, a, um*, ut præſagus, a, um. Ita elliptice Saga diceretur, quaſi mulier ſaga i. e. prudens, ſapiens. Dixi: improbabile non eſſe; quemadmodum Turnebus *Saccam* Plauti probabiliter vertit in *Sagam Lib. IX. c. 10.* In vetuſtis enim exemplaribus, & quidem in *Amphit. Scen. I.* Camerarius teſtatus fuerat, lecta fuiſſe verba:

Hæc ſola SACCAM mentem geſtat meorum familiarium.

Quod cum crucem fixiſſet Interpretibus, optime illi viſum fuit, dicere: Sagam in Saccam ſcribentium temeritate aut ignorantia (uti apud Jurisconſultos π', quod Pandectas denotabat, in ff. & Odam in Cida ap. *Statium Epiced. in Patrem, v. 95.* in Notis *Gevartii p. 233.*) abiiſſe. *Acronius* vult, ſagam dici, quaſi, quæ ſatis agat. Sed dum alludit ad nomen, ludit, & à vero etymo vocabuli recedit nimis. Nos, ut jamjam indicavimus, primam ety-

etymologiam ut optimam & ad noſtrum ſcopum aptam agnoſcimus, ac Veneficas ſic dici dicimus, quia tempeſtates aliaque futura præſagire creduntur.

§. II. Actionum varietates varias etiam nominis pepererunt appellationes. Sic in Sacris Pandectis dicitur (*a*) talis mulier לילית *Eſaiæ XXXIV v.14.* Vulgata reddidit: *lamiam*, Lutherus: der Kobold. Dicitur alias à לַיְלָה nox, & de Sagis uſurpatur, quoniam noctivagæ evadant ac congreſſus ſuos nocturnu tempore inſtituant; imprimis autem loca obſcura & deſerta illis tribuuntur, ob frequentia in talibus locis comitia, ut infra audiemus. Nomen autem Kobold de diabolis magis, & beſtia, quæ obducta nocte in deſertis clamat locis, quam de illis uſurpatum invenimus; nec ea ratione huc ſpectat, quoniam cum Golem ſive adjuncto malo angelo Judæorum in omnibus convenit, qui hominibus in ſervitutem vocatus diabolica præſtat officia. Sed hac de re alibi. Quemadmodum etiam fabulam de prima Adami uxore, *Lili*, jam perſpectam eſſe cenſeo, quam ex תלמוד in תרגום ſive Paraphraſes Chaldaicas Judæi retulerunt. Referunt nimirum hi fabularum autores & fautores ineptiſſimi, ſapientes ſuos diſputare ſuper eo, quod ſcriptum eſt *Gen. I. creabatque DEUS hominem &c. creavit*, inquam *maſculum & fœmellam*; & deinde *cap. II. Bonum non eſt, ut homo ſolus ſit, ego ipſi adjutorium procurabo, quod circum eum ſit.* Ibi quærunt ſapientes iſti ſcilicet, quo mulier illa prima, quæ cum Adamo creata fuerat *Gen. I.* abierit? reſpondentque, mulierem omnium primam Lilin vocatam, ſuperbe de ſe ſentientem, Viri ſui dicto audientem eſſe noluiſſe, quod ſtatuerit, eum non minus è terra conditum quam ſe ipſam. Hanc igitur Deum ſeparaviſſe ab Adamo, eique aliam è corpore ejus formatam adjunxiſſe, ut eum ſequeretur, ſerviens illi, tanquam membrum corporis ejus, &c. De Lili autem ſua mira fabulantur, quod nequaquam ab angelis à Deo miſſis potuerit adduci, ut marito reconciliaretur; quod mater ſit dæmonum; & quod

infantibus recens natis insidiaretur, iis tantum exceptis, quibus alligatur schedula, in qua scripta sint nomina trium angelorum, qui ad ipsam à DEO missi fuerant, ut mandatum ejus ipsi declararent, quibus planum fecit, se non nocituram iis, qui in charta aut pergamento scripta gestarent nomina Senoi, Sammasenoi & Sammangeloph. *Quæ deliramenta & portenta*, inquit doctissimus *Rivetus Comment. in Genes. II. 24. Tom. I. Oper. p. 102.* postquam ea ex *Buxtorff. Synagog. Judaic. cap. 2.* sic retulerat, *non tam deridenda sunt, quam deploranda.* Foris itaque sit etiam illud Judæorum, quod aqud puerperas quatuor cubilis parietibus inscribunt, חוץ לילית *Foris lamia esto*, vel, ut alii volunt, circulum in lectum pingunt eique inscribunt: אדם חוה חוץ לילית *Adam, Eva, foris Lilith.* Foris, imo, procul profana hæc omnia!

§. III. (*b*) Sacræ literæ Sagam, quam Saulus in maxima constitutus angustia consuluit, nominant בעלת-איב *1. Samuel. 28. Dominam Pythonis*, aut juxta Vulgatam, *habentem Pythonem*, quæ operante diabolo imprimis oraculis inserviebat, & in antro sedebat, ex quo respondebat consultantibus. Est vero *Ab Oph*, inquit *Vossius in Etymolog. in voce Pythia, ὁ Φις, serpens*; qualis, stylo Biblico, Diabolus ipse; cujus illa domina rectius mancipium. *Cruciger in Harm. Ling. Card.* ab איב *inimicus*, derivat; esset hinc בעלת איב *mulier inimici*, nempe infensissimi diaboli, ac Saga. Alias איב proprie significat utrem, lagenam, quibus vinum continetur, & deportatur, *Job.* XXXII. *v. 19. Schindl. Lex. p. 54. Buxt. p. 10.* Inde dictæ sic Pythonissæ, quod obsessæ veluti utres inflati turgescant, & spiritus immundus ex illarum ventre respondeat. Hinc Pythonici dicti communiter ventriloqui, ab *Origine 3. Periarch cap. 3. & contra Celsum; Chrysost. 1. Cor. 12. Oecum. Act. 16. & Tertull. 4. contra Marcion. cap. 25.* sicut speciatim illam Pythonissam, de qua *Actor. 16.* ventriloquam *Augustinus* appellat. Sed de hoc aliisque Sagarum titulis, quos illis Hebræi tribuunt, videantur imprimis ipsi.

§. IV.

§. IV. Impuri hoc ſpiritus genus in helleniſtica lingua à genere ſerpentis venenatiſſimi, quod aſpida, vel draconem, nec non baſiliſcum dici, Feſſelius habet, πύθων audit, & ex Hebraico deſcendit פֶּתֶן quod aſpidem veneno valde infectum denotat. Vide præter *Voſſium d. l. Max. Rev. D. Mœbium in tractatu de Oracul. p. 25.* Apollo vero, cum, ut legitur apud poëtas, in prima infantia Pythonem ſagittis interfecerit, Pythius imprimis dictus, deinde ſacerdotes Pythiæ; & hinc ſagæ, Pythoniſſæ. Quemadmodum etiam πύθων, ſagarum dominus, non tantum Delphis, ſed in toto orbe paſſim reſpondit. Quis ignorat, ſagam à Saule conſultam habitaſſe Endore, quæ montana Hermonis urbs, propinqua caſtris, & è regione Sunæ ſeptentrionem verſus ſita erat, uti *Biſſelius Ruin. Dec. III. p. 183.* docet. Ancilla à Paulo reſtituta, atque πνεῦμα πύθωνος habens, Philippis, urbe in Macedonia ſita, domino ſuo lucrum faciebat, *Act. XVI. v. 16.* ex qua ſine dubio non ſolum vaticinando, ſed etiam ægrotos ſanando, dominus quæſtum accipiebat. Taceo alia exempla. Hinc verò de ampliatione hujus vocis facile conſtat.

§. V. Præterea ſaga quoque Φοιβὰς dicitur, latine Phœba; quam *Chryſoſt. Comment. in 1. Corinth.* ſcribit fœminam fuiſſe, quæ in tripode ſedens, expanſa, malignum ſpiritum per inferna emiſſum, & per genitales partes ſubeuntem excipiens furore replebatur, ipſaque reſolutis crinibus debacchabatur, ex ore ſpumas emittens, & ſic furoris verba loquebatur. En, quàm quoad rem cum Pythoniſſa ſic conveniat! Dicitur autem ſic à Phœbo, qui pro Medicinæ inventore habetur, eamque ſagæ vel maxime jactitant; vel etiam à Phœbe, hoc eſt, Luna; operationes enim ſagarum nocturno tempore, ac cum Φοίβη i. e. Luna, in cœli apparet hemiſphærio, ut plurimum peraguntur.

§. VI. Apud Latinos cum Saga pari paſſu ambulat *Lamia*, cujus nominis ſcaturiginem nonnulli Latio vindicant,

nonnulli Græciæ. *Illorum* partem tenet Penotus, dicitque derivari à verbo *Lanio*, quia mordax, hic diaboli fœdus metaphorice laniat & scindit baptismale fœdus, quid? proprie homines ipsos. *Hi* in duas partes abeunt. Alii à λαμὸς, animali muliebri facie, equinis pedibus, olim dicto λαιμὸς, quod magnum habeat guttur, & integros pueros & homines deglutire possit, descendere asserunt. Alii, & id rectissime, à nomine proprio Poëtis haud incognito petunt originem. *Diodorus Siculus Lib.* XX. *Biblioth. p. 778. Reginam*, inquit, *Lamiam in radice montis spatioso in antro degisse fabulantur: Cujus propter animi ferocitatem insequente tempore facies in belluinam fuit transformata. Exstinctis enim omnibus ejus liberis, casum hunc illa gravissime tulit, & invidens aliis matronis liberorum felicitatem, ex ulnis ipsarum abripi, & confestim necari jussit infantes. Quamobrem nostra etiamnum ætate fama de muliere ista permanet apud pueros, ejusque nomen summo illis est terrori. Cum vero ebrietati indulgeret, quidvis pro arbitrio citra inquisitionem faciendi licentiam dedit. Quoniam ergo nihil eorum, quæ tum in provincia gererentur, animadverteret sedulo, quasi non videret illa, creditum fuit. Propterea fabulati sunt quidam, quod oculos in marsupium conjecerit, negligentiam vini abusu commissam in merum supra dictum, quasi hoc visum adimeret, transferentes.* Videtur autem *Spinæus* digitum in illam Lamiæ cœcitatem intendere, cum in *Tranquill. animi p. 291. 339.* curiosos Lamiis comparat, quia domi scilicet cœcutiant, foris vero sint oculatissimi. Num autem Beli vel Velli (ut habet *D. Pott in tract. de coitu nefando pag. 1.*) & Libyæ filia Lamia dicta, aliàs insignis & formosa venefica, ab aliis Scriptoribus prodita, una eademque cum illa sit, non multum refert. Sufficit, pari crudelitate sagas etiam in homines sævire indeque non male lamias dici.

§. VII. Ab ave, *strige*, sagæ quoque *striges* nonnunquam dicuntur. Apte omninò. Quemadmodum enim avis illa rapax, nocturna & infausta à Lucano & Seneca salutatur,

nec

nec non in templis & deſertis ædibus verſatur notante *Franzio in Hiſt. animal. p. 623.* ſic ſagæ nocturnas & maxime infauſtas hominibus peragunt operationes. Unde *Serenus Sammon:*

- - - - - *Præmit ſtrix atra puellas.*

Nec alia ſunt tenebrarum opera, quæ aliàs edunt.

§. IIX. Veneficarum atque maleficarum nomina in vulgus ſunt nota. *Volæ* vero nomen, haud æque uſitatum, Daniæ incolas magiæ ſacratis attribuiſſe, ex *Actis Erudit. Lipſ. an. 90. p. 35.* conſtat.

§. IX. Germanis, tam veteribus quam recentioribus, hic præſtigiatoris infernalis fœtus Häckſe (Hexe) ſalutatur. Sunt, qui putant, dici eas ab Hetzen ſeu Heza, regina quadam Amazonum, quam celebrem ſagam tumore atque truculentia repletam fuiſſe ferunt, *Avent. L. 1. Zeil. in Tr. Hiſt. fol. 85.* Alii dici eam quaſi Hecatejam volunt, ab Hecate, quæ ex Perſe, Solis filio, nata ad venena mortifera conficienda ſummum impendit ſtudium, ut docet *Diodor. Sicul. Libr. V. cap. 3.* Poëtæ aliàs etiam ſæpe Lunam, cujus imprimis abutuntur lumine Veneficæ, per Hecatem intelligi volunt. Vid. *Virgil. Æneid. Libr. 6.* Huic Hecati Cyprianus Antiochenus, magus, ante converſionem multos etiam ſacravit, & immolavit infantes, uti confeſſio ipſa illius, *Expugnationi Orci Spitzelianæ* annexa, loquitur *pag. 794.* Sed & Hecuba, quam mulierem iracundam, atque maledicam, poſtea in canem mutatam, fingunt Poëtæ, etymo haud inconvenienter videtur congruere. *Martinio in Lexico* dicitur ab ἁγὴς, i. e. ſacra, ſceleſta. Acutè, nec ineptè. Vult enim ſacra & venerabilis eſſe, ſed eſt ſacra ſive deteſtabilis.

§. X. Prolixè ſic evolutis nominis ſcatebris, atque omiſſis pauciſſimis, atque per ſe planis, ut ſunt Unholden, (à contrario, ab Hulda ſcilicet, uxore Sallum, cujus mentio fit 2. *Reg.* XXII, ut non nemini allubeſcit, dictæ) Gabel-Reuter, Milch-Diebe, böſe Leute, Wettermacherinn; vel uno tantum verbo homonymiam ſubjungimus, quam, cum nullius mo-

menti ſit, huc usque reſervavimus. Pervetuſtam autem gentem Sax. circa ortus fere initium ſagarum nomine ab hiſtoricis Romanis, aliisque fuiſſe notatam legimus, quam appellationem veſtitui eos debuiſſe perhibet *Sigmund* von Brück Sächſ. Helden-Saal *p. 29.* Hungarorum & Polonorum enim inſtar id temporis Saxones veſtibus contecti erant, quæ ex quadrato conſtabant panno, atque duabus prioribus extremitatibus collo alligabantur; unde altera etiam fluit æquipollens denominatio. Saga enim nonnunquam etiam idem eſt, quod ſagum; veſtis autem erat militaris ſaga, quæ tyronibus militiæ, uti forſan hodie die Lieberey, dabatur; nec homines ſolum, ſed equi etiam campeſtres ea ornabantur. Tali ſaga eqvum pretioſum, qui in Heliodorum immittebatur, exornatum fuiſſe, *cap. 3. Maccabæor. II.* refert; dicitur enim *verſ. 25.* καλλίστη σαγῆ διακεκοσμημένος, quo tegmen illius præſtans ac pulcherrimum inſignitur.

CAPVT II.

PRAGMATOLOGICUM.

§. I.

NE autem in cortice hærere videamur, proprius jam Sagis nos accingimus, atque Definitionem, quæ rei eſſentiam optime omnium aperit, aggredimur. *Bodinus* definit *Cap. I. Lib. I. Dæmon.* ſagam, quod ſit, quæ ſciens ac volens mediis diabolicis ſtudet, intenditque conatum ſuum in actum deducere, atque eo aliquid lucrari.

§. II. Nos plenius ſic: SAGA eſt fœmina vel marito nondum ligata, vel connupta, vel à maritali vinculo jam ſoluta; quæ fœdus horrendum, aut ipſa, aut per interpretem cum diabolo, ſubſcriptione nominis ſui proprio ſanguine aut aliter facta, aut nuda promiſſione ad certum vel incertum tempus init; Cujus dein opera futura præſagit, mirabilia facit, damnaque tùm hominibus tùm brutis ut & ſegeti ac ſimilibus rebus, per-

permittente ſolum DEO, infligit, conventibus certis diabolicis ad tempus intereſt, nefandum in morem diabolo coire, proleмque parere videtur.

§. III. Multas alias adhuc poſſemus proferre definitiones, ſi *Beſoldi*, *Thummii*, *Carpzovii*, aliorumque vellemus exſcribere, ne autem Lectori nauſeam pariamus, neque ex varia earum differentia modum tractandi obſcurum reddamus, in una illa perſiſtemus, ejusque ſingula membra percurremus.

§. IV. Ἀπὸ τῶν βαλλίδων autem rem orſuri, Subjectum primum inſpiciamus. Diximus autem Sagam eſſe ſexui muliebri addictam. Imus quidem non inficias, eadem fere deſcriptione magos etiam poſſe notari; interim majorem numerum ſexum muliebrem in hac diabolica communione habere conſtat; quemadmodum multa etiam grandiora & pejora ab his quam illis perpetrata eſſe paſſim legimus. Unde autem eveniat, quod adverſarius ille nequiſſimus, ac prædator ſtygius Diabolus, magis ſexum muliebrem in ſocietatem ſuam ſtudeat perducere, videtur eſſe in aprico. Genus enim muliebre natura imbecillius, ſimpliciusque, & minus vel cavere inſidias, vel intelligere aſtuta conſilia, vel reniti impulſui, vel commiſſa celare poteſt. Præterea ad permovendos & perſvadendos alios accommodatoria, pluraque habet adjumenta, ut verbis *Max. Rever. D. Mœbii* (*de Orac. C. 2. p. 28.*) utar. In limine ſtatim ſacrarum Pandectarum mulierem à Diabolo Evam ſeductam atque facillimo modo corruptam eſſe invenimus; quare Patribus, haud incommode ob effata nonnulla in mulieres duriora, poſſumus dicam ſcribere; hunc enim ad fontem, malitiæ ſcil. proclivitatem, ἀναμφισβητήτως reſpicientes, ſcripta dictaque protulerunt ſexum hunc minus collaudantia. *Ambroſius*, mulierem januam Diaboli, viam iniquitatis, ſcorpii percuſſionem appellat; *Chryſoſtomus:* Omni malo pejus malum, malum nimirum intolerabile, viperam immedicabilem, venenum inſanabile: Quippe quæ amicitiæ inimica, inevitabilis pœna, naturalis

turalis tentatio, mali denique natura, sed boni colore depicta est. Vide sis plura apud *Stengel. de Matrim. p. 33.* Quæ etiam sexus hujus conditio plurimos Patrum à connubio forte deterruit. Sed id hujus non est loci.

§. V. Ad imbecillitatem verò sexus sequioris dum respicimus, non negamus, paupertatem fœminas nonnunquam eò abducere, ut de DEO, quasi eos repudiarit, curamque ipsarum deposuerit, iniquam concipiant sententiam; quare Pluto ille stygius deficiente sic animo, montes aureos (ut ajunt) illis, si suæ se associent societati, promittit, atque operam suam offert. Sollicitationibus his auratis miseræ mulierculæ, quæ aliàs avaritia ardent, aurem præbentes, libenter ac sponte se suaque Diabolo mancipant, ac ad servitium ejus se offerunt.

§. VI. Nec male etiam eos sentire puto, qui Diabolum plures fœminas quam viros in societatem suam pertrahere dicunt per libidinem nonnullarum nimiam, ut eo melius eam explere possint; quo laqueo irretitam fuisse Viadanam & aliàs, refert Vindeliciæ decus *Spizelius* in zerstörter Macht der Finst. *P. I. pag. 4.* quem ob beatissimum filii, optimi & literatissimi Theophili, decessum, in magna constitutum animi perturbatione divina benignitas sustentare ac refocillare velit! Uxores verò præ aliis eligit, ut blandimentis illarum mariti etiam & liberi ad artes diabolicas addiscendas instigentur, & excitentur. Quod stratagema jam olim ipsum exercuisse, historia lapsus Adami testatur.

§. VII. Negamus autem ac pernegamus, providentiam DEI esse in culpa, qui sicuti Satanæ nonnunquam in creaturas tantum ignobiliores permiserit facultatem, ut in porcos Matth. IIX. v. 31. muscas, serpentes & similes; ita & arte venefica sexum sequiorem tingi concedat. Absit, de D. O. M. qui ad imaginem suam etiam mulierem produxit, hanc asserere impietatem! Cum enim DEUS omnia fecerit bona, mulierem etiam ad bonitatem, non ut organon ejusmodi diabolicum esset, creavit.

§. IIX.

§. IIX. Diabolo potius hic imputanda omnia; quanquam nec hic facile aliquem ad ſuum cogit ſervitium; potius plerumque liberrimus eſt ſagarum conſenſus, nec Diabolus ultra blanditias ac varii ineſcandi generis occaſiones aliquid adhibet. Contradicunt quidem hac in parte Wierius ac Remigius, exiſtimantes, ſi blanditiæ aliquando non proficiant, minis eum graviſſimis denegatum mancipium impetere atque impetrare. Exemplum hic ſiſtit in Alexia Driega (vide Avunculi æterno cultu colendi *Felicem Literatum p. 160. ſeqq. & Expugnationem Orci. p. 167.*) Sed nullo modo conſenſum coactum eſſe dicimus; in principio enim ſtatim aures patientes dare præſtigiatori non debuiſſent, nec Diaboli peſtilens hoc conamen celare, ſed fide & pietate claris hominibus, quo melius reſiſtere potuiſſent, indicare. Accedit quod raritas & infrequentia, certum aliquid de coactione hac dicere non permittat; perfacile enim circumſtantia una omiſſa atque non adnotata totum potuit permutare actum. Quid? quod vero ſimile ſit illud univerſale: *Satanam non cogere invitum*, dicente *Auguſtino*, apud ſupra laudatum *in Expugn. Orci p. 28. ſq.*

§. IX. In triplici vitæ ſtatu genus hoc Plutonis, vel nondum ligato, vel conjugali, vel ſoluto degere atque operationes ſuas exercere diximus. Multæ enim à matribus diabolicis poſt ortum ſtatim ad Orcum deſtinantur, ita ut in infantia & adoleſcentia varia magiæ jam edant ſpecimina. *Caſp. Schottus in Phyſica curioſa pag 164.* refert, puellam quandam in decimo ætatis ſuæ anno pluviam, grandines & alia excitare potuiſſe, atque interroganti patri reſpondiſſe, didiciſſe ſe hæc ex matre. Similiter Johanna Harwilleria An. 1578. ingenue fatebatur, ſe à duodecimo ætatis ſuæ anno diabolo (qui ſpecie hominis atri ſtaturam humanam excedentis apparuiſſet) à matre fuiſſe oblatam atque deſponſatam; uti pluribus memoriæ prodidit *Bodinus in Præfat. Dæmon. pag. m. 2.* & ex illo Eccleſiæ Chriſtianæ ſplendidum ſidus jam memoratum in *Felici ſuo Literato*

pag. 159.

pag. 159. seq. qui nunquam satis deprædicandus Autor in *Expugnat. Orci*, stupenda de magia ante paucos annos in Suecia imprimis grassante perhibet. Vide plura *p. 172. seqq.* Speciatim vero *p. 126.* meminit puellæ, quæ, cum ad rogum damnaretur, in castello Roux regionis Berry, palam matrem incusaverit, ob institutionem in arte hac diabolica. Alia Saga tres filias & filium ad Satanicum opus perduxit *p. 131.*

§. X. Nonnunquam matres hujus farinæ atroque carbone notandæ, pejores sunt matre Pausaniæ, quæ ad includendum filium, lapidem ad introitum ædis attuliſſe perhibetur. Si enim ex Amasio suo Diabolo intelligant, liberos in pacto Satanico minus perturaturos esse, violentes illis injiciunt manus, & vi aut fraude corpus eorum, vitamque perdunt. Sicut enim olim Cananæi à cultu religioso veri DEI alieni Molocho, Idolo æneo, capite vitulino, reliquo corpore hominis formâ, Lyrano teste, infantes in sacris faciebant: Ita hæ matres, ab omni affectu materno alienæ, animam cum lædere non possint, corpus occidunt, atque vel in ipso utero, antequam usuram hujus lucis capiunt, aut statim post partum liberos suos enecant, atque Diabolo in holocaustum offerunt. Quem Saxonici quondam Papiniani *Criminalia* non latent, nobis τοῖν ἀμφοῖν hoc concedet. Memorat enim ille, Anno 1582. contigisse, ut Saga quædam inter tormina fassa sit, Malprichæ infantem in olla se coxisse, atque in omnium diabolorum nomine sacrasse, quo eo citius emoreretur. Valde enim Diabolus hisce delectatur sacrificiis, nec gratius quicquam ferè ei præstari potest, ut Polyhistor insignis *in Expugnat. Orci* pluribus testatur *p. 349.*

§. XI. Supersedeo alia adhuc adducere exempla, cum infra etiam hac de re differendi detur occasio. Non infantes autem solum ad hæc cacangeli adducuntur sodalitia; majores etiam natu seducere atque ad se trahere studet. Heu quantus & satis amplus in historicis campus apparet! è quo numerum ingentem de mediæ ætatis hominibus, qui in adolescentia con-

fœ-

fœderationem nefandam inierunt, depromere poſſemus. Ancillam *B. Waltheri* loco omnium proferamus: Illa, referente charo Eccleſiæ Chriſti pignore *Spizelio*, Satanicis ſuis vexationibus virum hunc deEccleſia Chriſti meritiſſimum affligere non erubuit. Videatur honorificum Templi honoris ſcriptum *p. 274.* Johanna d' Arques, vulgo la Pucella d' Orleans dicta & 1429. Londini combuſta, ſi eſſet evictum, quod nonnulli produnt, & Angli affirmabant, ſagam eam fuiſſe, exemplum etiam virginis diabolo deſponſatæ nobis præberet; quam tamen hiſtoriam infra pluribus excutiemus. Multæ autem per faſcinationem, etiam in adoleſcentia capiuntur & decipiuntur; cum diabolus ſagis cooperantibus mirabili modo poros corperis aperit, atque res ad id conducentes immittit; ut pluribus illuſtrat ſæpius citata *Expugnatio Orci p. 428.*

§. XII. Si jam exſpatiamur ulterius atque in nuptas inquirimus, haud exiguus ſagarum nobis ſe offert numerus. Nonnullæ enim in matrimonio ſtatim peractis nuptiis; quædam vero, poſtquam unam alteramque enixæ fuerunt prolem, uno alteroque actu mirando ſe prodiderunt. *Heerm. Gœhauſ.* ſcribit, veneficam quandam confeſſam eſſe, poſtquam primo die nuptiarum cum novo marito conſveviſſet, altera nocte diabolum cum ipſa fuiſſe congreſſum. Mulier quædam Sabinenſis, ſcribente *Del-Rio* ex *Ghirlando*, *Lib. II. de ſort. q. 2.* maritum, qui in ſuſpicionem de ea venerat, verumque fuſtibus tandem expreſſerat, ad congregationes ſuas adduxit, ſuaque omnia illi ex indulgentia Satanæ patefecit. De Medea regina Jaſoni deſponſata hiſtoriæ multum loqvuntur. Illa enim ſagarum quaſi primiceria multa peregit nefanda, brutis ac hominibus, quantum potuit, intulit damnum. Quem fugit dilaceratio illa crudeliſſima infantis filiæ Glaucæ regis Creonis? Illa enim vindictæ ſtudioſa ob averſum Jaſonem procum, & Creonis filiæ matrimonii vinculo conglutinatum, enecando innocentiſſimum, virus iracundiæ evomuit; *Bodinus Lib. I. Dæm. c. 1.*

§. XIII. Fatemur autem, maritos talium uxorum hac labe sæpius esse contaminatos, mirumque omnibus posse videri, si liberi matris aufugiant illecebras, nec Satanicis impulsionibus relinquant locum. Imò multi sentiunt, magos, qui tempore Pharaonis, regis Ægyptiaci, & Nebucadnezaris, regis Chaldæorum, Babeli extitere, in matrimonio habuisse sagas, quarum concubitu perditum hoc hominum genus fimbrias suas latius extenderit.

§. XIV. Solutarum denique à maritali vinculo si vellemus recensere catalogum, ac potissimas saltim extremis, ut ajunt, digitis attingere, numerum ingentem, imo innumerabilem colligeremus. Paupertas enim, solitudo, libido & aliæ viduitatis sæpius pedissequæ, muliercularum inflammant animos atque impellunt, ut posthabita Numinis reverentia societatem diaboli ambiant, qui tenebricosus Lucifer illis quam citissime præsto est, easque infinitis pollicitationibus ad studium & servitium incitat, quibus vincuntur ac perduntur. In viduarum autem harum sodalitio dantur matres, nutrices, obstetrices & ancillæ decrepitæ, quæ liberorum curam habere debent. Talis mater, Frotonis, Daniæ Regis tempore extitit. Rex enim ille justitiæ tenacissimus legem severissimam de pœna in fures exercenda tulerat, atque sine discrimine quemlibet hujus criminis reum in furcam, porcorum instar perforatis pedibus, una cum lupo agi jusserat, uti *Joh. Isaac. Pontan. rer. Danic. P. I. p. 23.* perhibet. Secuta verò est è severissima hac animadversione securitas ingens, ita ut quilibet pecuniam in loco publico collocare, deque ea non surripienda certus esse potuerit; imo rex ipse magnam auri summam in via regia sepi imposuit, quæ intacta per totum annum & ultra permansit. Tandem autem vetula magiæ addicta suadet filiis, ut aurum hoc abripiant; se enim ab omni pœna illos liberaturam esse. Dicto matris obsequentes filii aurum furantur, ast interjecto tempore à rege explorantur. Rex zelo permotus viam ingressus, singulari supplicio li-

licentiam hanc mactare conſtituit. Saga regem appropinquare videns; ſe in vaccam, filios in juvencos grandes transmutat. Interea regis ſatellites in toto illo tractu omnia perveſtigant, nec quicquam exceptis his brutis inveniunt. Rex autem cupide in vehiculo eventum expectans, deſcendit, atque ipſe reos ſive fures inquirere allaborat, cum autem in prato herbaque recumberet, ſaga occaſionem arripiens, in regem repente proſilit, cornuque in latus ejus adeo intorquet, ut ex vulnere ſpiritum emittere neceſſe habuerit. Vide ſis *Petr. Danais Diſp. de jur. mer. imper. p. 25.*

§. XV. Nutrices certe non paucæ ſæpius infantes Satanico ſuo genio infeſtant, ipſoque lacte venenum iis ſuum infundunt, vel ſi nutricis operam ob ætatem provectam ipſæ ſuſcipere non poſſunt, nutrices infantum, quæ alimentum ipſis debent præbere, exſiccant, quo ſæpius fame illis ſit pereundum, uti *Ghirlandus de Sort. q. 6. n. 13.* pluribus docet.

§. XVI. Quantus obſtetricum numerus jam gehennam ob crudeliſſima infanticidia inhabitat! Certe ſi ullius mulieris conditio Diabolo ad inſerviendum allubeſcit, obſtetricum genus ferventiſſime amat. Illæ enim variis & innumeris modis generi humano obeſſe & infantes aut in partu, aut poſt partum, nemine animadvertente, trucidare queunt. Poſſemus multas paucos ante annos Vulcano conſecratas exempli loco afferre, quæ acicularum impreſſione, ſuffocatione aut aliis modis, ſanguinem & vitam infantum petierunt; ſed duo ex *Spengeri Mall. malef. p. 2. Lib. I. cap. 3.* adduxiſſe ſufficiat. Refert autem ille, obſtetrices duas in Epiſcopatu Baſileenſi concrematas fuiſſe, eo quod una quadringentos, altera innumerabiles pueros, recentes ab utero interfeciſſent, inditis clam in eorum capita grandioribus aciculis. Et præterito ſeculo Comes quidam ſuperioris Germaniæ octo Veneficas, quæ 140. infantes vita ſpoliaverant, Vulcano conſecravit. His à Diabolo, non à DEO exſtruuntur ædes, rogusque tandem illarum ſepulcrum atque interitus.

Melioris notæ erant Ægyptiacæ obſtetrices: Illæ enim pueris vitam condonabant, non eripiebant. Quare etiam DEUS domos illis extruxit, easque variis beneficiis affecit. Utinam, ſpurciſſimum hoc orci genus illud attenderet, nec mendacii patri fidem adeo haberet!

§. XVII. Anus tandem quod attinet, non exigua earum etiam eſt copia, quæ vinculo Plutonis ſunt ligatæ, eique obligatæ. Horrendum & tragicum ſane caſum Theologus per totum Chriſtianum orbem Celeberrimus *B. Dannhauerus* recenſet, cujus relationem primoribus ſaltim labiis guſtabimus: Fuit ſaga quædam, & ut circumſtantiæ indicant, famula, & nutrix prænobilis alicujus familiæ decrepita, Maria Sprawelin dicta, quam diabolus eò adegit, ut Anno 1650. d. 11. Septembris in pago Nobilis alicujus, dicto Plosheim, non multum ab Argentina diſtante, prænobilem atque piam adoleſcentulam, in decimo ætatis anno miſere faſcinaret: Nucem enim venenatam ab amaſio ſtygio acceptam fœmellæ illi dedit, atque ut comedat, variis modis perſuaſit. Quam primum autem nucis partem guſtavit, reliquam projecit atque acerbiſſimum ſtatim ſenſit dolorem, qui poſtea etiam ingraveſcebat, piamque puellam miſerrime excruciebat. Stant comæ, cum prolixam ſummi Theologi relationem mecum cogito, quo luculentum omnino teſtimonium perhibet, Diabolum multa atque nefanda per hæc organa ſua poſſe perpetrare. Vide ſis plur in *Dannh.* Scheid-und Abſag-Brieff. Talis fermenti etiam Anna Haffnerin, vulgo Mülflerin appellata, fuiſſe videtur, quæ tres abducebat ad Satanam filios; *in Expugn. Orci p. 364.*

§. XVIII. Exoluto atque recenſito hactenus ſubjecto, in modum nunc inquiremus, quo in ſocietatem hanc peſtilentiſſimam ſagæ perveniunt. Diximus autem ſupra, hoc peragi fœdere horrendo. Quemadmodum autem princeps ille tenebrarum Diabolus in plurimis ſimiam DEI agit; ita in hoc negotio ſe talem exhibet. Cum enim Chriſtiani per baptiſmum, fœdus

dus cum Sancta Triade pangant, atque per totam vitam cultui divino adhærere se velle per susceptores suos profiteantur; similiter antiqvus ille serpens suos novitios non admittit ante præstitum homagium, atque peractam factionem. Sicuti autem non una se nobis offerebat subjecti forma; Ita pactum hoc non uno, sed pro conditione subjecti vario peragitur modo. Dispescunt nonnulli horrendum hoc pactum in expressum & tacitum. *Expressum* dicunt esse, quando sagæ expressis verbis, aut scriptis Vejovi infernali se mancipant, DEO creatori suo, Christo JESU redemptori, & Sp. S. ductori renunciant, & cultum DEI Trinunius ejurant. Hoc autem iterum fit vel publice, vel privatim. *Publice* peragitur in mortem publicorum homagiorum. Quemadmodum enim quando princeps à subditis suis homagium accipit, multi satellites cum eo conveniunt, actusque magna cum solennitate celebratur; eodem etiam modo publicum fœdus, quod sagæ feriunt, in solenni fit congregatione sagarum, magorumque, nec non certis nocturnis horis à Dæmone constitutis. *Privatum* similiter fit expresso cum Dæmone pacto, & cum juramento, excluſa saltim omni solennitate pariter ac hominum cœtu remoto. *Tacitum* pactum præstant nuda stipulatione, atque pollicitatione, quandoquidem Christum non statim abnegant, interim tamen ministerio Dæmonis utuntur. *Delrio in disquisitionibus suis magicis* hujusmodi nefariæ pactionis triplicem modum esse & rationem, dicit. *Primus* inquit modus fit solennitate varia, & ipsi Cacodæmoni visibiliter in corporea aliqua forma apparenti, coram testibus fidelitas promittitur. Ejusmodi pactum inivit nobilis ille ditionis Leodicensis, narrante Cæsario Heistarbacensi, ubi dæmon loquens audiebatur, sed non cernebatur, cui (divitias honoresque ampliſſimos promittenti) miser homagium præstitit, suumque abnegavit creatorem. *Secundus* modus per libellum fit supplicem, quem Diabolo gehennæ Canditati exhibere haud verentur, qua ratione nostra ætate Mantenses in Normandia Magi libellum conscripserant Sibyllis, magiæ necromanticæ

præſidibus eum oblaturi, cujus ſumma: Se orare Dominas, uti dignentur liberos ſuos magicos conſecrare, ut mali ſpiritus per omnia ipſis obediant, ut ſupplices reddantur tuti à judicum inſidiis & punctione, ut cœpta omnia & ſtudia illis proſpere in aulis & amicitiis Principum ſuccedant, denique ne inimici ipſis nocere poſſint; viciſſim polliceri ſeſe, quod prædictas Sibyllas pro Dominabus & principibus ſuis perpetuo ſint habituri, & quotannis animas eis oblaturi &c. Hos tamen ſupplices omnes cum ipſis liberis captos, & Pariſiis combuſtos fuiſſe Creſpetus Lib. de odio Satanæ narravit. *Tertius* denique modus initur per vicarium, magnum videlicet, vel tertium aliquem, cum paciſcens dæmonis aſpectum vel colloquium quidem reformidat, auxilium tamen ejus opemque per alium anxie efflagitat. Primum adductum modum ad pactum publicum referimus, ſecundum & tertium privato annumeramus. Quemadmodum autem fieri aſſolet, ut qui in mancipium alicujus veniunt, certo aliquo charactere, aut ſingulari veſtitu notentur, quo quilibet intelligat cujus ſint mancipia: Similiter princeps aëris, adverſarius ille nequiſſimus, mancipiis ſuis certam innuere notam aſſolet, quo eo ſanctius juramentum præſtitum obſervent, atque conſervent.

§. XIX. Volunt nonnulli, impreſſionem notæ non ſemper eſſe neceſſariam; ſed eum ſolum eas notare, quas metuit, ne cultum ſuum deſerant atque ab eo deſciſcant. Probabilius autem mihi videtur, nullam earum excluſam eſſe, cui non ſtigma aliquod impreſſerit. Evenit autem frequentiſſime, ut ea, quam inde accipiunt, cicatrix, ſit exſanguis, ut ne acus quidem altiſſime immiſſa aut dolorem faciat, aut ſanguinis minimum eliciat. *Nic. Remigius in Dæmonolatria* ſua luculentum hac de re præbet ſpecimen; *Lib. I. c. 5. Non ita pridem*, inquiens, *hoc Spinalii re ipſa fuit comprobatum. Nam cum Iſabella Pandæa ibi ob ſortilegii crimen comprehenſa, urbis præfecto partem corporis ſui a dæmone inſcriptam indicavit, ſubiit ei in ani-*

animum experiri, verumne id esset, quod de ejusmodi stupore ferebatur; ergo jussit in eam aciculam penitissime infigi, quod cum in satis magna hominum frequentia esset factum, & incruentum omnino vulnus apperuit, & nullum saga doloris minimi indicium aspicientibus dedit. Similiter *Petrus Gregorius in Synt. J. Un Libr. 34. cap. 21.* testatur, quod Tholosæ anno 1577. plusquam quadringentæ veneficæ ad supplicium protractæ sint, quarum pars Vulcano sacrata, pars aliis tormentis sublatæ fuerint, & quod mirum, omnes illæ à diabolo notam inustam certo loco habebant. Multa de hac inustione loquitur *Expugnatio Orci p. 232. 277. seqq.* nunquam satis laudandi scriptoris. Volunt autem nonnulli, tastante Remigio, hanc inustionem fieri in signum perpetuæ servitutis, alii ne horam sabbati negligant. Unius autem rei & hîc plures esse possunt fines.

§. XX. De anno, quo fœdus hoc pangatur, non est, quod multis differamus, siquidem in evolutione subjecti jam aliquam injecimus temporis mentionem. Diximus autem, in qualibet ætate sæpius evenire, ut dæmoni se mancipent. *Gæhauf. in processu contra Sagas* meminit, puellam IX. annorum per novercam ad id adductam fuisse. *Carpzov.* aliquam dictam Vogelmarsche allegat, quæ ad 86. ætatis annum fœdere hoc nequissimo fuit ligata. Quis itaque annum præcise determinare ausit.

§. XXI. Potius subscriptionem intueamur. Dicimus autem eam fieri vel proprio sanguine, vel alio liquore. Singula ferme pacta humana corroborantur subscriptione, atque ex utraque parte, quo eo sanctius omnia serventur, à consentientibus nomina adscribuntur; eodem etiam modo vetustus ille veterator pacta sua, ne statim fiant irrita, sigillo subscriptionis corroborat, ut statim habeat, quod eis, si pacto stare nolint, monstrare atque ante oculos ponere possit. Experientia etiam (optima testis) sæpius nos docuit, licet conversio sagarum in se non sit difficilis, pactum tamen subscriptione signatum

eam

eam reddidiſſe difficiliorem. Tantum & hîc valet, quanquam ſtultisſima. perſuaſio!

§. XXII. Subſcriptio autem ſæpisſime peragitur proprio ſanguine. Quemadmodum enim Chriſtiani per fœdus baptismale ſanguine Chriſti ſunt notati atque conſperſi, ut omnem ſpem & totius fiduciæ certitudinem in pretioſo illo ſanguine ponant: ita conculcator ejus peſſimus, diabolus, nullo modo eum magis conſpurcare atque irritum facere tentat, quam ſubſcriptione hac ſanguinea. Expoſcit autem hanc tam ab adultis, quam minorennibus. Sic Auguſtæ referebat *Joſeph Egmund. Schultz*, ſe anno 1671. d. 15. Maji ſanguine proprio tinctum manuſcriptum, in membrana, nomine picto, obvolutoque muccinio, in media nocte, cùm hora undecima & duodecima agebatur, in compitum jeciſſe, atque pactum ſic corroboraſſe. Similiter in relatione de magia in Suecia ante paucos annos ibidem multis cum liberis peracta dicitur: ſatanam liberos ſeorſim ſumere, atque fronti notam inurere, vel in ſiniſtra lædere digitum parvum, ex eoque aut ipſum, aut per ſagam, ſanguinis aliquam elicere partem, magnoque intincto calamo nomen infernali ſuo inſcribere protocollo; de quo etiam videſis *Max. Rever. Spizel. in Expugn. Orci p. 178. ſeq. 274. 357.* Nonnunquam etiam ſibi deſponſatas eò adegit, ut, ſi ob dolorem ſanguinem elicere ipſæ nolint, tamem leviter ab ipſo aut ſaga vulnerato membro aliquo, ſanguinem accipiant, eoque nomina ſua ſubſcribant. Sic de infauſto illo Fauſto *Widmannus* refert, proprio ſanguine ex leviter vulnerato pollice emiſſo illum ſe totum diabolo adſcripſiſſe Deoque repudium miſiſſe. Ne autem ſaga aliqua huic ſubſcriptioni ſe ſubtrahat, aut impotentiam in pingendo literas objiciat, non multos verborum quærit anfractus, ſed ſaltim lineolas aliquas, quamdiu operam illi ſpondeant, certo jubet pingere numero, & hæc imperitorum ſubſcriptio illi cum peritorum eſt æquivalens, adeò, ut ſæpius lineolis hiſce ductis & ſibi traditis imprimis illiteratos quaſi

fræno regat, &, ne deficiant, terreat. Horrendam Magdalenæ de Palud coram mago insigni, Ludovico Gaufredo, abdicationem à cœtu Christiano sæpius laudatus scriptor perhibet *cit. loc. pag. 237.* Idem meminit, fieri etiam quandoque, ut duplex tradatur scriptum *p. 254.* Contra, nuda dromissione nonnunquam, præsertim si candidatæ à juramento nimiopere abhorrent, est contentus; mille nimirum fraudum artifex, & per συγκατάβασιν omnibus se conformare non nescius, modò miseros homines decipere sic possit.

§. XXIII. Subscriptio autem hæc & præmissio, ad certum vel incertum extendit tempus. Si ad certum, diabolus spondet, se tamdiu ad omnia perpetranda & efficienda fore adjumento; ne operationes earum detegantur curare, easque in singulis ad nutum beatas reddere velle; nunquam per hunc temporis cursum illas destitutas fore pecunia; omnia jucunditatis atque fortunæ oblectamenta semper futura esse paratissima. Ex altera parte saga spondet, post præterlapsum tempus corpus atque animam sponte gehennæ se oblaturam, seque æternum ejus velle fieri mancipium. Ex hac designatione nonnunquam terror nascitur ille magnus, in quem cum videant tempus destinatum esse præterlapsum, incidunt. Magnus ille *B. Carpzovius* etiam hac in parte nos informat; adducit enim *in Criminal. suis P. I. quæst. 50.* sagam, quæ ad sexennium diabolo se obligaverat, non nudam saltim adhibuisse illam assertionem, sed proprio etiam sangvine sex lineolas duxisse, quæ sex significare annos debuissent. Nonnunquam verò incertum deputatur tempus, atque hoc in pacto tacito potissimum, evenire videtur. Ne enim infernalis Draco jacturam ullius mancipii patiatur, pactum vario modo mitigare, atque emollire studet. Vide exemplum apud eundem *in Criminal. de l. n. 29.*

§. XXIV. Initiationis autem actum sic perlustravimus. Jam effectum & quid gehennæ illi Candidatæ efficere conentur, contemplemur. Jactant autem sæpissime præscientiam futu-

rorum, imprimis quando ſint oriundæ tempeſtates, tonitrua & grandines; nonnunquam autem etiam amiſſa aut furto ablata conſulentibus poſſunt patefacere; colligunt etiam interdum ex hominis vultu, quemadmodum Cingari, ſecundam aut adverſam fortunam imminentem. Nominis nimirum omen habere volunt, ſagæ ſupra dictæ, quia ſagire h. e. præſagire & vaticinari audent; unde etiam in noſtris regionibus à nonnullis weiſe Frauen, dici amant. Sine ulla verô difficultate ex futuris atque contingentibus illa, quæ ab ipſis dependent, prædicere poſſunt. Cum enim talia, juvante diabolo, perficiant ipſæ, ſciunt optime, ubi & circa quod tempus ciere tempeſtates debeant, atque cùm certum tempus illius ab ipſo ſit indicatum facillime hoc præſagire poſſunt. DEUS tamen, cujus permiſſione opus habent, pro bonitate ac ſapientia ſua, exceptionem, quoties vult, facere omnemque conatum illarum fruſtrare poteſt. Facile itidem hominibus vela fortunæ pandere poſſunt; cum enim magiſter illarum facile ex antea peractis futura prævidere poſſit, ſibi ſacratas de illis certiores facit, ut quid mali ſit timendum, quid boni ſperandum ſciant, & prædicant. Sic Saga, quæ habitabat Endor, à Saule conſulta, præſagiebat interitum ejus in craſtinum; Diabolum enim Sauli animus, in deſperationem actus, nec non Philiſtæorum ingens copia & apparatus ad prælium ineundum haud latebat; unde quid propediem immineret, conjecturâ poterat aſſequi, & per ſagam prædicere. Quemadmodum autem homo ex ſignis cœli ſtatum vitæ ſuæ ſine temeritate, quid? ſine impietate minime poteſt perveſtigare, cum ab ipſo Chriſto *Luc. XII. 29.* τὸ μετεωρίζεσθε hoc eſt, ſpeculatio ſuperſtitioſa cœli, ſive ut Lutherus vertit, das hochherfahren ſit prohibitum; uti egregiè de hac rediſſerit Avunculus æternùm colendus *Spizelius* in Helden-Schrifft *p. 19.* ita multo minus ab Orco aliqua delineatio ſortis eſt petenda, nec à ſagis absq; ſumma in Deum contumelia oracula exſpectanda. Siquidem ſortes noſtræ in manu Domini,

non

non diaboli; quare etiam nullo tempore apodictice ſed ſaltim probabiliter eventum poſſunt noſſe ac annunciare. Imò hæc præſcientia non omnibus competit ſagis; cum enim operationes Satanæ ſint multifariæ, per ſingulas ſagas non omnes illas exequitur, ſed hanc magis ad illam actionem, illam ad hanc peragendam inſtruit, ut una in hac magiæ parte magis excellat, altera in alia.

§. XXV. Mirabilia verò etiam faciunt, cum enim Magiſtri omnium artium periti ſint complices, ſtatim ab ipſo illas varii generis incantationes perdiſcunt, atque exercent. Notanter autem dico, *mirabilia* eas poſſe peragere, *non* autem patrare, *miracula*. Ea enim, quæ ſunt ſupra naturam, ſoli Deo competunt; miracula autem edere, omnem naturam excedit, ideò Deo ſoli ſunt adſcribenda. θάυματα nunquam Spiritus immundus fecit, aut facere potuit; benè tamen θαυμάσια. Sæpius etiam puras putas præſtigias adhibet, & glaucomata ſpectantibus objicit, quibus aſſeclæ illius Sagæ, oculos hominum decipere ſolent. Quare etiam non paucorum eſt opinio, veros ſerpentes non fuiſſe, qui à Magis Ægyptiacis è baculis fieri putabantur, ſed per glaucomata ſaltim effeciſſe, ut ſpectatores illos veros eſſe ſerpentes, per errorem crediderint. Poteſt etiam eſſe, ut diabolus non produxerit, ſed celeriter adduxerit veros ſerpentes, præſertim in Ægypto, quæ Africæ provincia eſt, venenatorum animalium mater fœcundiſſima. Agyrta enim Dæmon eſt velociſſimus, qui ſumma agilitate varia ſuæ artis poteſt dare ſpecimina, uti Max. Rever. Dn. D. *alberti*, Præſes hodie meus plurimum honorandus, in *Colleg. Pnevm.* nos edocuit. Memini etiam ſæpius me ex hoſpite Magdeburgenſi *I. N.* cive ornatiſſimo atque bene merito audiviſſe, eum cùm adhuc Stolbergæ in ædibus paternis vitam degeret, ſæpius ad vetulam aliquam, lac quæ vendebat optimum, tanquam emptorem fuiſſe miſſum, ſemper autem fores clauſas, nec ipſum ſine pulſatione admiſſum fuiſſe, eveniſſe autem aliquando, ut fores præter ſpem minus

rectè fuissent obseratæ, introisse hinc eum atque cum stupore animadvertisse eam ex clave mulgere lac. Hic sine dubio Amasius illius infernalis aliis in oppido surripuit lac, & huic, mirabili hoc modo, dono dedit. Conferatur Perillustris Dn. Seckendorffius im Christen-Staat *Lib.I. cap.III.* §.5. ubi asserit, multas sagas ex laqueo aut ligno magnam lactis copiam mulsisse, re ipsa autem compertum esse, incolas loci eo tempore lacte fuisse destitutos.

§. XXVI. Accedit ad mirabilia etiam transmutatio substantialis & speciatim imprimis λυκανθρωπία. Multi existimant, veram illis nonnunquam contingere transmutationem, quemadmodum etiam scribitur, eas in picas mutari, in laudata *Expugnatione Orci p.185.* Sed non inficias imus, divinâ potentiâ mutationem hujusmodi posse fieri, quemadmodum uxor Lothi in statuam mutata probat, sed diablicâ operâ in sagis hanc perfici negamus. Quicquid enim præstigiator hac in parte agit, astutiâ peragere videtur. Sensum enim istarum muliercularum ita pervertit, ut existiment, se canes, feles, lupos, aut simile quid esse. Vel potest esse, ut diabolus nonnunquam formam assumat ejusmodi lupi (Germ. Beer-Wolff) ut male credulum hoc hominum genus magis irretiat suis vaframentis. Interea, ut Wierus observat, ii, qui se in lupos credunt immutatos, immersi somno alicubi jacere comperiuntur, quorum somnia diabolus iis confundit imaginibus, quas hominum oculis præstigiose in pueris vel infectandis, vel devorandis, sive in armento lædendo, aut longe lateque hinc inde vagando objicit veterator ille.

§. XXVII. Illis verò, qui pii sunt, & ab omni cum diabolo ejusque mancipiis consortio abhorrent, per hæc sagarum artificia, rectiùs maleficia, nocere connititur. Duplici autem modo, vel indirectè, vel directè hoc tentat. Indirectè; varias tempestates, tonitrua, grandines ac fulmina excitando, quibus sæpissime fruges irreparabile damnum accipiunt, homines-

nesque fama labore, nonnunquam etiam perire coguntur. Licet enim DEUS auctor sit tempestatum, mittatque fulgura, *Job. XXXIIX.* ita ut sagæ ne guttulam quidem DEO impediente proferre possent; diabolo tamen permittit tanquam principi aëris, non ratione creationis, sed inhabitationis, ut nonnunquam ex causis naturalibus in pœnam & probationem hominum excitare queat tempestates. Potest etiam, ut peritissimus Physicus, hujusmodi aëris perturbationes sæpius ex causis naturalibus, vel congregatis in cavernis montium vaporibus sulphureis mirâ celeritate atque tempore inusitato in certam à sagis præscriptam regionem transferre, ibique turbas dare; quod est aliud μυριοτεχνίτε artificium.

§. XXVIII. Nequaquam verò pro lubitu hoc peragere potest, sed semper strictissimè permissionem divinam observare tenetur. Heu quanta, quanta nobis inflixisset damna, nî à Deo bestia hæc immanis frenum pateretur Totus jam periisset orbis, si Deus illi indulsisset, vehementissimè jobi liberos ventorum vi abripere, atque opprimere potuit, servos etiam & pecora igne de cœlo delapso absumere: quod nobis non faceret, si semper posset? Cum autem Sagæ arctissima conjunctione illi sint adstrictæ, superstitiosa illis præscribit media (qualia esse solent: Certos scribere characteres, herbas quasdam aut pilos porcorum coqvere; scrobi effossæ aquam infundere; silices post tergum in occidentem ejaculari, torrentis aquæ arenam in aërem projicere, scopas in aquam intingere, cœlumqne versus dissolutas spargere &c.) quibus fiunt illius synerge, atque aliqua ex parte cooperantur. Nec interveniunt saltim, ut *Godelmannus* voluit, sed etiam ut ministri, quibus aliquis utitur, aliquid efficiunt; alias enim experientia docuisset, quod sublata Saga effectus nihil ominus fuisset subsecutus; cujus contrarium communiter accidit. Exemplorum cùm ubique extet ingens numerus saltim unum attingam. *Bodinus* refert ex Actisque vocant, Inquisitionis, Anno 1488. in diœcesi Constantinensi ali-

quando grandinem & imbrem decidiſſe tanta vehementia & non ſine magno ventorum impetu, ut per quatuor milliaria variæ fruges damnum ceperint maximum. Cum autem agricolæ vehementiſſime in ſagas inveherentur, duæ illarum interceptæ ſunt, Anna von Mindelen & Agnes, quæ primum quidem omnia pernegarunt; cum autem inquiſitioni committerentur, faſſæ ſunt, quamlibet die aliquo in agrum ſumtâ aqua, iviſſe, ſcrobem effodiſſe atque circa meridiem aquam ſcrobi infudiſſe, quò tanta exorta ſit tempeſtas. Quemadmodum verò hoc ſatanicum genus tempeſtates movere, ita etiam facultate dæmonis fulte eas removere poſſunt; ſuum in commodum inqve aliorum detrimentum; uti *Paul. Ghirland. de Sort. q. 6 n. 17.* docet. Non autem ſolum tempeſtatibus lædunt, ſed & incendiis. Fincelius meminit, A. 1535. oppidum Sveviæ in Kuntzenthal ſubito incenſum atque exuſtum eſſe, quod diabolus, operante ſaga perpetraſſet.

§. XXIX. Directè ſimile quid tentat diabolus, idque vel mediatè, vel immediatè. Mediate per intoxicata, & veneno miſta; quemadmodum ſupra audivimus, ſagam prænobili puellæ obtuliſſe nucem venenatam, quæ hujus eſuimiſerrime torquebatur; Item quando occaſionem prebent eundi per loca putridis & virulentis habitibus ſcatentia, ut D. *Jac. Martini* exiſtimat, *in diſſert. Act. Mag. §. 26.* Huc etiam pertinet, quando corporibus aliorum immittunt vermes, aut erucas, communiter Eben vel böſe Dinger, unde intolerabiles cruciatus. Ludin diabolus hac ratione cum lamiis ut circulator, qvo ſibi perſvadeant omnia ſuis incantationibus, pulveribus & ſignis eſſe adſcribenda; Cum tamen ſolummodo ab ipſo proficiſcantur. Quemadmodum autem ſupra diximus, ſagas ciere & removere tempeſtates poſſe; ita etiam aſſerimus, morbos inflictos per ſagas (ſalva Theologorum ſententia, qua Magicam hanc Medicinam non negant, ſed improbant & prohibent,) curari poſſe. Exempla ſi lubet inſpicere, duo proferamus. De Carolo Martino Præfecto Laodunenſi refertur, eum cum audiviſſet in vicina paupe-

rem

rem mulierem, in Valle â Saga esse fascinatam, misericordia commotum sagæ necem interminatum fuisse, nisi morbum fœminæ illi adimeret. Itaque illa ad pedes cubulis venit, vultum in terram demittens, manus jungens, diabolum maximum magna voce appellans, subinde preces renovans, voces incognitas aliquot repetens, frusta panis ægrotæ tradit, quæ eodem momento cœpit convalescere. Contigit etiam meo tempore in aliqua urbe ut vir quidam magnæ dignitatis certo tempore cruciatus & doloris senserit ingentes; tandem vetulæ maritus ebriosus fassus est, se suamque conjugem illi hoc parasse balneum, quo audito, ulterius Magistratus inquisivit, fatente tandem reo, se, cum æqvus illius in finibus suis sæpissime pastum iviset, tandem conclusisse, damnum hoc alio modo se vindicaturum esse; quare una cum vetula se aliquando ex singulis equi vestigiis partem arenæ sumsisse, atque in mersupium reposuisse, quod conjux in camino suspendisset, idque singulis diebus circa meridiem aciculis grandioribus punxisset, ex quo doloros ingentus & acerbissimos ille hausisset; compertum etiam est, statim post intermissionem illius punctionis & abjectionem marsupii nullum eum amplius cruciatum animadvertisse,

§. XXX. Nulli autem ætati videntur parcere; infantes enim cum adultis infestant sæpissime, nec est, ut de illis amplius quid proferamus, cum supra jam notaverimus, quomodo baptizatis & nondum baptizatis insidientur; hoc saltim addam, eas ex coctis infantium corpusculis unguentum suum, quod in Italia unguentum paganum audit, conficere, eoque sanis obesse.

§. XXXI. Adultos autem variis lædunt modis, speciatim etiam pestilentissima illa ligatione, quæ conjugibus magno est impedimento. Diabolus enim, spiritus immundus & fornicationis patronus, ordinem sacrum conjugalem non uno modo infestare studet, ac imprimis hoc nefando, quo animus conjugum concors divellatur, & pactum venerabile rumpatur. Licet enim naturalibus non destituamur causis; quæ coituris possint

possint esse impedimento; ille tamen stygius veterator nonnunquam cum assecliis suis nequissimis hoc operatur, inque ipsis nuptiis novos conjuges magice ligat. Modus viderur esse in aprico; vulgo enim seram in ipso copulationis actu cum incantatione claudunt, eamque una cum clave in aquam aut puteum projiciunt, aut lingulas implicant, unde diabolicum hoc scelus etiam Nestel-verknüpffen dicitur; quanquam Scholastici & Casuistæ communes modos impedimenti recenseant quinque, quos apud illos vide. Nam juveni mihi honestas indicat silentium.

§. XXXII. Utrumque autem nonnunquam ligant sexum; masculi tamen est frequentior. Conferator *Gerhardus Tom. VII. Artic. de Conjug. 66.* atque *Godelmann. dict. tract. Lib. III. c. 6.* Exemplum nobis sistit Celinde, quæ in ipsa nuptiarum solennitate â mago attacta deliquium animi repente passa fuit; *Expugn. Orci p. 248.* Probabile vero est, quod Casuistæ tradunt, maleficium illud ligaminis aliquando esse absolutum seu universale, aliquando tantum respectivum, puta respectu solius conjugis: aliquando perpetuum, aliquando temporale. Dubito verò de absolutè perpetuo. Quemadmodum enim nullam Pluto infernalis possidet potentiam absolutam, sed semilla ad beneplacitum Altissimi est restricta; ita etiam hac in re permissum temporis spatium nullo modo potest ampliare atque prolongare, sed cum fuerit præterlapsum, nodum iterum solvere tenetur. Quicquid etiam hac in parte Medicis est impossibile, sagis evadit possibile; possunt enim, imprimis si ligamen adhuc possideant, aut illud recuperare possint, facilimo modo iterum nodum rumpere, eoque conjuges liberare. Exemplum vide apud *Paulum Ghirlandum in Sort. 6. n. 15.*

§. XXXIII. Atque hac ratione mediate sagas hominibus nocere probavimus; jam, immediate hoc eas etiam præstare posse, ostendemus. Immediate verò dicimus nocere sagas, si sine ullo adhibito instrumento per se ipsas damnum aliis in-

infligant. Communiter verò ſic fagæ viſu lædere, atque, ut pro vulgo putatur, infantes emaciare dicuntur; probabilius autem videtur, non intuitum, ſed halitum venenatum ex oculis aut ore quandoque emiſſum id præſtare. Deinde multum etiam poteſt puſillanimitas, & pavor aſpicientis conferre. Nam qui vetulam extimeſcit, dum male compoſitum vultum intuetur, ſua ſibi cogitatione malum conflat. Nemini etiam imaginationis vis poteſt eſſe ignota, (de qua integrum librum conſcripſit doctiſſimus Medicus, *Th.Fienus*,) ex qua non leves ſunt motus ſpirituum & humorum, qui per eam excitantur & varias alterationes producunt. Simile quid *Plinius Lib.VII.cap.2.& Gellius Lib.*IX.*N.A.c.4.* de Triballis & Illyriis tradit, qui viſu effaſcinarint, quos diutius ſint intuiti.

§. XXXIV. Non viſu autem ſolùm, ſed quandoque invaſione ipſa homines infeſtare aſſolent. Sic *Caſp.Goldvvurm* refert, in diœceſi Argentinenſi, fagas lignarium aliquando, ut ipſi videbatur, ſub grandium felium forma invaſiſſe, atque graviſſime vexaſſe, ut tandem commotus fuerit, vim vi repellere, atque rutro ſe defendere, quem poſtea eventus edocuerit, eum non feles, ſed fagas vulneraſſe.

§. XXXV. Quemadmodum autem homines, ita bruta quoque, ut eò magis hominibus noceant, nonnunquam lædunt. *Sprengerus in maleficio* meminit Sage, quæ tres & viginti eqvos mercatoris Ratisbonenſis affecerit morte, dixeritque foſſam tantummodo à ſe factam eſſe, in quam pulveres à diabolo ſub limen januæ injecti fuiſſent. Nequaquam autem omnia bruta morti tradere conantur, ſed plurima ſi poſſunt reddunt inutilia, lac ſuffurando, abortus procurando, vires debilitando, aliaque damna inferendo; de quibus omnibus nobis tacentibus experientia ſatis ſuperque teſtatur.

§. XXXVI. Quicquid autem vel hominibus vel brutis nocendo hac in parte præſtant, Dei permiſſione ſaltim faciunt. Vide ſupra §. 7. Antiſtes Magdeburgenſis quondam, de Paſtore Neapoleos retulit, Sagam 1053. Wolmirſtadii combuſtam, faſſam eſſe, voluiſſe ſe ſæpius Paſtorem illum in periculoſum morbem conjicere, nunquam autem, DEO nolente, potuiſſe. Quem fugit, etiam judices lædi ab iis minime potuiſſe, licet voluerint? Atque hoc ſingulare privilegium judicibus à DEO conceſſum eſſe videtur, quo ſine metu juſtitiam exercere poſſint. Idem verò & aliis piis hominibus competit. Sola nempe illa ad omnia utilis Pietas ardentibus quotidie precibus fulta, ſatanicam potentiam repellit, atque avertit, quod exemplum Roſtochii in judice corroborat; Illi enim, perhibente *Godelmanno*, Diabolus à ſaga imploratus, damnum inferre voluit, in carcerem autem ad ſagam reverſus, dixit ſe nihil exequi potuiſſe, propterea quod præcibus DEO ſe commendaſſet. Deficiente verò DEI permiſſione, brutis etiam diabolum & ſagas nihil mali infligere poſſe, impotentia & petitio diaboli, quo migraret in ſues, ad oculum demonſtrat *Matth. VIII. 31.*

§. XXXVII. Vidimus hactenus rem quam habeant cum hominibus; jam ad enarrandam converſationem, quam ſæpiſſime Acharontica illa gens cum dæmone inſtituit, pergimus. Offert autem hic ſe nobis vexata illa, & à multis prolixè tractata quæſtio, num ſagæ ad conventus ſuos à Diabolo revera portentur aut abducantur? Nos per duas propoſitiones particulares totam rem breviter expediemus. Aliquando nimirum verè, aliquando tantûm apparenter id fit. *Vere*, quando revera atque σωματικῶς transportantur; *Apparenter*, quando incantationibus diabolicis deluduntur, ac ſomnis ecſtaticis atque profundis mentes illarum obfaſcinat veterator, ut volare, comeſſari, ſaltare videantur ſibi.

Ab hac noſtra ſententia Andius ille ſine Bono, uti à nonnemine anagrammaticè ſalutatur, *Johannes Bodinus*, diſcedit, exiſtimans, abreptionem apparentem etiam fieri revera, hoc ſaltim diſcrimine, quòd animus tantùm abripiatur, corpus verò inanimatum domi relinquatur. Sed hanc ſententiam eſſe abſurdam, ſole meridiano clarius apparet. Quis enim ſolutionem animæ à corpore dicet ſine interventu mortis fieri poſſe? Si mors intervenit, reaſſumptione corporis dæmones mortuos reſuſcitare poſſe ſequitur; quod miraculum, & ſolius DEI proprium, artibus autem magicis nulla ratione, ut ſupra diximus, effici poteſt. Noſtra verò aſſertio probari poteſt ab experientia, poſſibilitate, atque confeſſione ſagarum. *Experientia*; Ita *Delrio* adducit mulierem, quæ maritum ſecum duxerit, qui tamen cum non decenter ſe gereret, atque inconſiderate nomen DEI eloqueretur, recedentibus confœderatis manſit ſolus in loco abrepto, re ipſa expertus, non inanem illam aut imaginariam fuiſſe abreptionem. Et quis animo vellet fluctuare, Diabolum hac gaudere *poſſibilitate*, cum non excedat vires diaboli? Spiritus enim licet ſint diaboli, formas tamen aſſumere corporeas poſſent, ſi opus haberent, quibus mediantibus operationes tales edere valerent. At verò his ambagibus non videtur opus eſſe. Quæ enim hac in parte eſt bonorum angelorum potentia, ea & malorum. Jam autem exemplum Habacuci translatum notum eſt; E. & diabolis competit poteſtas in ſagarum corpora transportanda. Nam qui eſſentia conveniunt, illos etiam in naturali potentia convenire concludimus. Præterea, ab actu hic quoque ad potentiam V. C. Celebris eſt apud antiquos ſcriptores Simonis Magi evectio in ſublime. Vid. *Epiphan. hæreſ. 23. Euſebius Libr. XII. cap. 14. &c.* E Recentioribus refert *Lutherus ipſe in Colloquiis Menſal.* Diabolum ſacer-

dotem Halberſtadienſem, Magum, dictum Johannem Teutonicum, Anno 1217. noctu abripuiſſe, atque in tres urbes duxiſſe, in quibus Miſſam in feſto Nativitatis CHRISTI celebraſſet. *Confeſſio* etiam unanimis ſagarum veritati magnum videtur accendere lumen; licet enim non omni, nec ſemper ſit credendum, quoniam diabolus quandoque mentes illarum effaſcinat, tamen ſi ὁμοθυμαδὸν hoc aſſerunt, non poſſumus non aliquem illis relinquere locum.

§. XXXIIX. Apparentem abreptionem iterum experientia atque poſſibilitate claram reddere poſſumus. Megalander noſter *Lutherus* meminit iterum hiſtoriæ ex Johanne Keiſersbergio, quod vetula aliqua ut prædicatorem argueret mendacii, qui talia docuerat eſſe falſa, ſerio eum vocaverit, & adſpectante illo ſeſe inunxerit, ſedensque in furca, jamque volens evehi, ſtatim obdormiverit, & quibusdam geſtibus hinc inde ſe moverit, donec de ſcamno deciderit, & vulnus in capite acceperit. Sæpius etiam laudatus *Carpzovius* de Saga quadam ſcribit, *Crim. II. quæſt.* 48. quod quæſtionibus expoſita confeſſa ſit, ſe ea ipſa nocte ac hora interfuiſſe luſibus diabolicis, qua maritus juramento præſtito aſſeruerit, ſe eam tum in lecto diligenter obſervaſſe.

§. XXXIX. De Tempore ſi quæratur, hi conventus imprimis in diem Walpurgis incidere dicuntur. Dicitur autem ille à virgine hujus nominis in cœnobio ad urbem Eiſted in Bavaria, ordinis Benedicti, perhibente *Dreſſ. de Feſtis p. 98.* quo die alias Philippi & Jacobi Apoſtolorum celebratur feſtum. Jungitur huic Johannis & Jacobi feſtivitas, quâ ſolenniter conveniunt. Veroſimile tamen eſt, non omnes ſemper convenire, ſed

jam

jam hunc pagum, jam illum seorsim comparere; uti supra prædicatus Vir omni doctrina politissimus in *Exp. Orci pag. 182.* docet.

§. XL. Locus in diversis regionibus est diversus; plerumque autem comitia in sylvestribus, montanis vel subterraneis atq; ab hominum conversatione dissitis locis habentur. *Mela Lib. 3. cap. 44.* montem Atlantem nominat; *de Vaulx* Magus Stabuleti decollatus, fatebatur 1603. in Hollandia congregationem frequentissimam fuisse in Ultrajectinæ ditionis aliquo loco. Nobis ab hoc conventu notus atque notatus mons Bructerorum, Melibocus aliàs dictus in ducatu Brunsvicensi, vulgo der Blocksberg oder Hexeberg Peucero der Brockersberg & Tilemanno Stellæ der Vogels-Berg, perhibente *Ortelio in Thesauro Geogr.* Sed cum de re ipsa jam disseruimus, de loco non adeo solliciti sumus. Vide sis etiam librum sæpius commemoratum *E.O. pag. 309. 328. seqq.*

§. XLI. Ultimum ac quidem pessimum actionum jam aggredimur genus, nefandum nimirum atque spurcissimum cum diabolo congressum, quem nonnulli reverà fieri asserunt, alii autem, & quidem, uti videtur, melius inficiantur. Illi pro sua sententia tuenda afferunt corpora cacangelorum assumta, quibus mediantibus cum sagis coire possint. Sed, licet illa nonnunquam assumere possint; negamus tamen, actiones sic posse perpetrari eas, quæ à sola dependent humanitate, qualis est generatio. Jam autem cuilibet constat, ad eam spectare semen, quod non nisi ab alimento descendit; unde autem angeli alimentum capiant, cum essentiæ sint spiritualis; Quare nullam materiam etiam generationis, hoc est, semen habere possunt. Sed assectæ hujus sententiæ objiciunt: quod non habet per se, potest possidere per accidens

dæmon. Cum enim ſit ſpiritus callidus, facile alii ſurripere ſagæque infundere poterit. Sed quanquam in aliis rebus talibus poſſit uti præſtigiis, nequaquam tamen illæ in generatione locum inveniunt. Nam generatio non admittit tot ambages ut ſemen, tanquam valde ſpirituoſum, prius ſurripi, deinde integrum & validum transferri, & tandem in uterum ſagæ immitti poſſit. Sed, quò rem ſuam ſtabiliant veræ generationis aſſertores, obtrudunt locum illum decantatiſſimum *Gen. VI. 4.* Ex hoc, inquiunt, luce clarius patet, dæmonem cum ſagis poſſe coire; expreſſe ibi enim aſſeritur, quod filii Dei, qui dæmones, ingreſſi fuerint ad filias hominum. Nolo fabulam ex nugarum pleno Zenorenna à *Max. Rev. Dn. D. Pfeiff.* adductam pluribus recoquere, atque, quinam illi filii DEI fuerint, eruere; videatur ejus *Præf.* der Erquick-St. *Schamchaſſai & Uſiel* fornicatoribus atque ſpurciſſimis angelis; nobis autem ſufficiat in præſentiarum ex *Biſſelii Ruinis Illuſtribus Dec. I. pag. 287. & 288.* ſimile ſigmentum afferre: *Filii Dei*, inquit, *non angeli, ſed homines, divinis olim addicti; poſteri Sethiani, ſtirps humana. Sane deliriis hiſce plurimum, ac præter omne meritum, angelorum eſt infamata natura; quæ revera tam corporum, quam deſideriorum Veneris expers eſt: ac quando, malis in ſpiritibus, uſum tori vel exercet, vel patitur, eam illa voluptatem obſcœnam mentitur, non experitur. Mentitur igitur & Mahomedes ſacrilegus dum Harodum & Marodum cœleſtes genios narrat, a Deo quondam in terras eſſe miſſos, ut mortalium in mores, ac tribunalium præſertim æquitatem, inquirerent; eos autem in ædes incidiſſe, pernoctandi gratia, quarum dominus domo tunc abeſſet; ſola vero præſens eſſet, elegantis formæ, materfamilias. Hanc eos, poſt accuſatum apud illos, ſolitis uxorum querelis, virum ſuum, adhibuiſſe menſæ: cœnatosque delicatiſſimis epulis, vini generoſioris copia, perlaute tractaſſe. Verum illos, cibis inſartos, ac temeto ſaucios, in hoſpitæ cupidinem exarſiſſe: ſolicitatamque conatos oppri-*

opprimere. Mulierem ſpopondiſſe, gratificaturam ſe, ſi prius ab eis, quanam via tenderetur in cœlum, & indidem rediretur, didiciſſet. Id angelos ei confeſtim, quanquam arcanum ingens aperuiſſe. Sed illam hac uſam notitia, deluſa geniorum exſpectatione fœda, ſurſum in cœlum evolaſſe: tantique ſceleris tentati reos, apud Deum, angelos peregiſſe. Secundum quæ, mulierem quidem accuſationis retuliſſe pretium; ut Veneris in ſtellam transformaretur: Harodum autem & Marodum ſollicitationis improbæ reportaſſe poenam: ut ingenti ferrea relegati catena, capite, corporeque medio tenus, Babylonis, neſcio quo puteo demerſi pedibus ſurſum verſis, penderent; laturi tormentum hoc, & tam cruciabile ſupplicium, quoad homines terra ferret. Hactenus *Biſſelius.* Nugæ! Rectiûs, uti ſimplicius, ſtatuitur, filios Patriarcharum id temporis rem cum filiabus hominum profanorum habuiſſe. Quod autem congreſſum *proliſicum* cum ſagis attinet, mihi præ aliis arridet ſententia Præceptoris ac Promotoris mei *Dn. D. Alberti* in Collegio Phyſico data, diabolum non adhibere ambages furando & transferendo ſemen alienum, ſed quando rem videtur habere cum ſaga, loco ſui ſupponere magum, quod facillime præſtare poteſt per præſtigias. Conſulto autem dixi: *proliſicum.* Nam qui talis non ſit, à diabolo per præſtigias, adhibitis certis inſtrumentis, facile ſieri, & ſagæ titillando falli poſſunt. Plura de hac re diſſerit *D. J. H. Pott*, quem vide ſis in *Tr. de coitu nefando ſagarum.*

§. XLIII. Atqve ſic hiſtoriam ſagarum, qvantum in nobis ſitum fuit, pertexuimus; placet ex *Biſſelio* adhuc eam inſigni diaboli facto claudere. Quemadmodum in omnibus ſe ut ſimiam Dei; ita etiam Dei inſtar poſt exhalationem animæ ſe feciſſe Divas ſuas vult videri. Doctiſſimus ille Jeſuita in *Dec. II. Ruin. Illuſtr. pag. 277. Nos*, inquit, *annis abhinc quinque ſupra viginti ſagam novimus, aniculam: quam,*

quam, plurimorum licet ſcelerum ream, ac ſathanici concubitus damnatam, ſathanas tamen Divam facere conatus eſt. Eam enim, poſt quam, ſub Auguſti menſis exordium, carnifex funeſtrangulatam, in cineres incendio redegit: nocte proxima mulieribus, eorundem criminum participibus, Lucifer infernus exhibuit cum radiis circum caput, admirabilique totius corporis ſplendore glorioſam. Id agebat, ut illam & Deam, & cœli compotem eſſe mulierculis probaret, confœduſtis (ita dicebant priſci, pro fœderatis: ut eſt apud Feſtum) *ejus: quo minus formidarent.*

CAPUT III.

PORISMATICUM.

PORISMA I.

Revera dantur Sagæ.

SEquitur hoc ex dictis, contra Atheos eorumque agnatos, qui diabolum & conſequenter ſagas quoque negant. Refert *Petrus Mamorius*, obſervante Polyhiſtore inſigni *Spizelio* de Gvilielmo Lurano, à *Bodino* M. Wilhelm de Line dicto *c. l. p. 8.* Doctore Theologo, accuſato magicarum artium, condemnatoque A. 1453. 12. Dec. quod diabolo promiſiſſet, ſe prædicaturum, fabulas eſſe, quicquid de magis dicatur; quin etiam penes ipſum mutuæ obligationis inſtrumentum fuiſſe inventum, quo egregius ſcilicet iſte Theologus dæmoni fidem dederit, juraveritque, ſe publice docturum, nullam prorſus ejusmodi de ſagis ſermonibus fidem eſſe tribuendam.

Hujus

Hujus farinæ Petrum de Apone, medicinæ Doctorem, etiam fuiſſe *Bodinus Dæmon. pag. 7.* memorat, qui nullos eſſe ſpiritus, nec ſagas acerrime propugnabat; eventus autem docuit, eum maximum in Italia fuiſſe Magum. Ex hac perverſa defenſione fluit etiam nonnullorum de pœna ſumenda ſententia mitior, ſiquidem hac ratione Abrahamus Palinghus ſagas adverſus judicum ſeveritatem defendit. Wierius etiam quo minus Præceptorem ſuum, ſuæ ætate Magorum principem, Cornelium Agrippam nec Dominum ſecum ducentem, illius nigrum canem, h. e. diabolum offenderet, neutiquam illas eſſe puniendas, evincere conatus eſt.

PORISMA II.

Strigeportium Jus Canonicum c. Epiſcopi, 26. quæſt. 5. perperam negat.

DE veritate judicii hujus noſtri è ſupra dictis conſtat. Nec Juris Canonici autoritas contra rationem & experientiam quicquam valet. Quomodo verò Cadmei fratres in Papatu hic invicem pugnent, vide apud *Voetium diſpp. ſelectar. part. 3. p. ſeqq. Laborant quidem*, inquit ille, *ut Jus Canonicum poſt emendatio- Gregorii* XIII. *diſerte in negatione Strigiportii perſtans cum communi modernorum ſententia & Bullis Innocentii VI. Julii II. Adriani VI. Clementis VII. concilient: ſed fruſtra. Del-Rio ad deſperationem adductus Libr. V. Sect. 6. & 16. nodum rumpit, fuſe diſſerens, Canonem illum nullius eſſe auctoritatis.* Optime. Bene dicenti nos applaudimius.

PORISMA III.

Neutiquam licitum est à dæmone petere aliquod officii genus, puta consilium, sanitatem & ejusmodi, etiam citra pactum, neque etiam ea obsequia oblata acceptare.

CLaret è spura dictis. Non enim facienda sunt mala, ut eveniat bonum; juxta Canonem Juris Nat. repetitum â Spiritu S. *Rom. III. 8.* Contra Jesuitam, *Leondardum Lessium*, statuentem dicentemque *Libr. 2. de just. cap. 44. dubio 10. licitum esse, petere verbo a diabolo, ut desinat nocere, modo id non petatur deprecando.* Sed *nostra assertio firmiter tenenda est ab orthodoxis;* ut rectè ex ipsis Pontificiis inquit *Raphael de la Torre, Theolog. D. & primariæ Cathedræ Salmanticensis Professor, summæ Theologicæ. Tom. II. pag. 150.* ubi Raphaël hic de illo Satanæ patrono pluribus triumphat.

PORISMA IV.

Impie Pontificii nonnulli matrem Lutheri pro Saga habuerunt, sicut Patrem pro diabolo.

COnsequentia est firma: Matri Lutheri non competit definitio sagæ; Ergo impie illi tribuitur definitum; Contra calumniatores è Papistis. Fontanus enim non erubuit asserere, ex concubitu Dæmonis incubi cum matre Saga (quam *Sapius* balneatricem fuisse scribit) hanc prolem, Lutherum, esse natam. Eodem modo cum *Johanne Naso*, hoste Lutheri infensissimo, *Gretserus* prodit, Patrem illius fuisse Satanam, qui in forma incubi assumpta, cum ma-

matre coiviſſet. Idem ſentit infamatus ille Rotzlöffel *Cochlæus*, nec non *Benedictus Genebrardus*, *Profeſſor Pariſ. in Chronolog.* aliique, uti adnotat *D. Hoe in Triumph. Luth. pag. 3.* Quemadmodum autem frequentiſſime hæc videtur mendaciorum eſſe natura, quod teſtante *Lactantio*, cohærere non poſſint: Ita etiam ſinguli hujus atrocis mendacii Autores circumſtantias alio modo enarrant; nonnulli enim in balneo, uti *Serarius*, alii in ædibus Lutheri, uti *VVierius*, alii in cœlibatu, alii in conjugio nefandum contigiſſe concubitum, referunt. Sed DEUS te increpet, Satanas! Tanta vero hujus mendacii eſt fœditas, ut nonnulli Pontificiorum hoc ipſi refellant & coarguant. *Florimundus Ræmundus*, perhibente *Dannhauero in memor. Lutheri pag. 5.* Conſiliarius quondam Regis Galliæ, ex Calviniano Pontificius factus, ſub cujus nomine Jeſuita Ludovicus Richeomius in ſcriptis latet, atteſtante ſplendido Eccleſiæ Hamburgenſis quondam Sidere, Avunculo meo deſideratiſſimo, *D. Anton. Reiſero*; (cujus Dn. Fratrem una cum tota ſua & illius familia, clementia divina Numinis proſperitate, uti valetudinis & fortunæ, quam diutiſſime largiatur!) in Erinnerung der Urſachen, *præfat.* & ſucceſſore digniſſimo *Dn. D. Mayero in Vind. Luth. Apoc. pag. 68.* candidè: *Ego*, inquit, *matrem Lutheri cum Dæmone rem habuiſſe, pro vero affirmare nolo.* Huic etiam conſentit *Henricus Spondanus* Apomiarum in Gallia Epiſcopus, qui nullo modo in *Annal. Baron. ad Anno 1517.* Lutheri matrem in crimen vocat, ſed potius hanc prolem ex homine, ſicut cæteros homines, procreatam eſſe affirmat. Pluribus mendacium hoc caſtigatum vide ſis in *D. Joh. Mulleri Defenſo Luthero & defenſione defenſi Lutheri.*

PORISMA V.

Johannæ d' Arc non fuit Saga, ſed heroina.

NItitur eadem, quâ prius, conſequentia. Fuit autem hæc Johanna d' Arc, aliàs inſignita pucelle d' orleans, ovibus primum paſcendis operam dans, Anno 1429. celebris in Gallia, & in ducatu Baarenſi Lotharingiæ, penes Vocoleur nata. Contigerat tum temporis, ut Angli duobus commiſſis præliis, victores atque dominatores totius fere Galliæ evaderent; ſed hæc puella animo erecto atque magno profitebatur, ſe adjutricem Carolo VII. in bello futuram angelosque feliciter à finibus Aureliæ, pulcherrimæ ad Ligerim urbis, profligebat, Regemque armata manu Rhemum ad coronationem ducebat; oppugnatis autem atque expugnatis multis urbibus tandem ab Angelis capta atque ſub prætextu veneficii, quod ex variis rebus ſemper feliciter geſtis concludebant, 1430. Rotomagi combuſta eſt; familiam illius Carolus ille nobilitavit, unde poſteri de Lys nomine notabantur; Uti pluribus hoc refert *Zeilerus* in Reiß-Beſchreibung durch Franckreich, *cap. 3. Stephan. Pasquier, Richardus de la France Libr. 6. cap. 4. & 5.* Quô etiam geſta ejus ad poſteros transmitterentur, ſtatua, in qua imago illius ſculpta, ſagoque induta cernitur, erecta, atque in pontem Aurelianum poſita fuit; quemadmodum hoc etiam ex diſcurſu Geographico *Plur. Rev. M. Guntheri* didici. Dicimus autem eam non ſagam ſed heroinam fuiſſe, per repetitam (â definitione ad definitum, negative, quoque) conſequentiam. Poſſent quidem actiones ejus feliciter ſemper peractæ, atque â muliebri genere alienæ aliquam gignere ſuſpicionem; ſed quem fugit, fortunam audaces juvare, atque nonnunquam mulieres viros antecellere multis?

Clare

Clare hoc nos illa inter columbas enutrita Semiramis, primum Menonis, dein Nini uxor, edocet; illa enim animo virili hoſtes plurimos repulit, atque incomptis crinibus ad prælium feſtinavit. Vide ſis poſt antiquos Scriptores ê junioribus *Biſſ. Ruin. Illuſtr. Dec. I pag. 462.* Quicquid verò uni potuit contingere, illud etiam de alia conjicere non erit abſurdum.

PORISMA VI.

Mulier quæ Attilam à finibus Auguſtæ retraxit, Amazonum ſimilis, non ſaga videtur fuiſſe.

CUm nuper in Patria dulciſſima Evangelicæ veritatis ſcatebra, ut D. *Schupp. in Apolog. pag. mih. 205.* audit, per aliquod tempus eſſem, etiam antiquitatem illam celebratiſſimam, ac in turri Minoritarum egregie ad iconis adjunctæ modum depictam, de muliere ſcil. illa audace Attilam in fugam conjiciente, contuitus ſum oculis, quam Sagam vulgo credunt fuiſſe. Videtur enim multis hoc certum, ex actione illa haud vulgari, qua ter repetita voce horrenda RETRO, Attilam totius id temporis orbis fere hoſtem, atque devaſtatorem peſſimum, nec non flagellum DEI graviſſimum, à finibus Lyci feliciter repreſſit. Copiam inſcriptionis fecit mihi Amicus, Cognatus atque Fautor colendiſſimus, Symmyſta Auguſtanus *M. G. Spizelius*, ex refertiſſima Parentis Bibliotheca, quâ adſcripta tota hiſtoria clarius ſeſe habebit. Inſcriptionem hanc uti & Picturam adductæ hiſtoriæ in Titulo ſtatim hujus Diſputationis conſpectas dedimus; Heupoldus vero totam rem ſequentibus latino & vernaculo idiomate ſcriptis diſtichis incluſit:

Anno quater centesimo
Quartoque quinquagesimo
Partum sacræ post virginis
Audax, furensque fœmina
Perterrefecit Attilam
In transitu celeris Lici
Ubi vires recolligit,
Ter clamat alto murmure
Fugam capesse ô Attila.
Res ut vides hæc integra
Hominum duorum nititur,
Nempe Attilæ, atque Fœminæ
Ut nunc canam, fundamine.
Oenotrium postquam solum
Furens reliquit ultimo,
Ibat domum cum milite,
Præterque spem sic accidit,
Occurrit illi percita
Oestro, caballo fœmina,
Clamore rumpens sidera,
Magno terrore consonans
Dilecte nobis Attila,
Fugam salutem quærito,
Omnes abominabili
Hoc territi sunt omine.
Velut viatoris lepus
Transversa tentat limine
Sibi viator autumat,
Instare casus pessimos.

Das heist auff teutsch fast ungefahr
Vier hundert funfzig uñ vier Jahr
Nach Christi des Herren Geburt,
Als damahlen gezehlet wurd.
Ein unsinnig Weib böser Art,
Den Attilam erschrecket hat,
Als er wolt über den Lech setzen
Bey Augspurg sich seins Leyds ergetzen,
Schrey sie dreymal greulich allda:
Weich hinter sich O Attila.
Die gantze Historia wie du siehst,
Auff zwo Person gegründet ist.
Den Attilam und einem Weib,
Davon ich itzund weiter schreib.
Als aus dem Land Italia,
Das letzt mahl zog der Attila
Nach Hauß mit seinem gantzen Heer,
Ist ihm damals ohn all's Gefähr,
Begegnet auff ein'm stoltzen Roß,
Ein rasend Weib unsinnig groß,
Die mit gar erschrecklicher Stimm
Dreymal, die Wort zuschreye ihm:
O du mein lieber Attila,
Weich hinter sich zurück allda.
Das hielt nun, nach laut der Geschicht
Für ein böß Zeichen männiglich,
Als wenn noch einem dieser Zeit
Ein Haas läufft über den Wegscheid.
Hält mans für ein Præsagium,
Ja für ein böse Weißagung.

Carolus Stengelius in Commentario Rerum Augustanarum Part. I. cap. XXIII. rem ita depingit:

Anno CDLI. Attila Hunnorum Rex ex Pannonia maximum & apparatissimum in Galliam exercitum duxit. Is omnium post homines natos mortalium maxime ferox, & superbus, qui obvia quæq; fulminis in morem protrivit, disjecit, atq; V. Beda teste, adeo intolerabilis Reipublicæ remansit hostis, ut totam pene Europam excisis civitatibus atq; castellis corroderet. Prodidere privati Augustanorum annales, urbem ejus tempestatis vi concussam, fœde vastatam, ædiculam, quam cœmiterio post Afræ mortem additam diximus, inflammatam, nec quidquam præterea de tanta clade memorant. Attamen Nicolaus Olaus hæc præterea scribit: adhuc traditur quædam mulier fanatica, equo infecta, Attilæ redeunti ex Italia in Pannoniam, sub trajectum Lyci amnis, inter Rhætos & Vindelicos defluentis, ter frementi voce acclamavisse: Retro Attila. Hæc Historia nostra ætate depicta est in turre, prope Ecclesiam Minorum Conventualium. Constat hinc, mulierem illam fuisse fanaticam aut valde iracundam; ex his autem inferri non potest, eam fuisse sagam; nam si omnes mulieres furentes, aut iræ œstro percitæ huic societati essent adjungendæ, pauci in universo orbe extarent anguli, qui sagis non abundarent. Potius inde colligimus, fuisse mulierem multum in bello versatam, nec ulla hostium copia perterritam, atq; ex his magnam. Sicuti ejusdem generis mihi videtur illa fuisse, quæ Druso privigno Augusti, cum Albim transire vellet, apparuit, eumq; ne ultra progrederetur, prohibuit. Dicimus autem eam Amazonum similem fuisse sive ad antiquas sive recentiores respicias. De *illis Justinus L. II. c. 4.* aliique videri possunt. De *his* perhibent quod in Imperio Monomotapa, Africæ regione, vivant, atque vice mulitum in bellum proficiscantur. Quemadmodum verò nonnunquam canes in re militari ibidem adhibet Rex, ita has amazones furore canum instar pugnandi cupiditate etiam in hostes flagrare. Quod autem nonnullas gentes in usu receptum habere legimus, ut nempe summo cum furore atque clamore hostem

ſtem invadere atq; repellere tentent, quemadmodum de Turcis atque Tartaris conſtat; ita ab hac Amazone Auguſtana idem potuit obſervari. Nec inficias ire volumus, in ſummis nonnunquam Rerumpublicarum civitatumque anguſtiis Deum heroinam aut bellicoſam mulierem excitaviſſe, quæ, ipſius ope fulta, multas legiones antecellere potuerit militum. Frequentiſſime enim Deus, quo auxilium illius longe lateque pateat, per organa deſpecta, atque per ſe nihil valentia operatur. Nolumus, quæ ab aliis dicta, recoquere; quilibet hiſtoriâ tum eccleſiaſticâ, tum profanâ leviter tinctus exemplis haud deſtituetur, multasque mulieres inſtar Fulviæ, Antoniæ uxoris, nihil muliebre præter corpus geſſiſſe fatebitur. Fluit itaque conſequentia noſtra iterum ex Loco de definitione ac definito. Quæc. mulier operationes ſuas in conſpectu omnium, easque magis bellicoſas quam magicas edidit, ea ſagarum numero eſt eximenda. Jam autem noſtra hic adducta &c. Ergo. Minor videtur probatione ulteriori non indigere. Ex antea enim dictis ſatis abundeque apparet, nequaquam eam ſagarum inſtar nocturno tempore Attilæ aut illius exercitui obfuiſſe, ſed luce ſerena obviam iviſſe. Quis etiam unquam tale factum ſagarum factionibus adſcriptum legit atque invenit? Quemadmodum itaque avium genus ex cantu, campanarum ex ſono; ita ſagarum ex operatione cognoſcimus atque dijudicamus.

Et hæc fuerunt, quæ tanquam primitias ſtudii noſtri Academici Patronis atque Fautoribus offerre auſi fuimus. Ingenue autem fateor, nulla in parte hæc eſſe tanta, ut voluntatem eorum explere, atque vexatiſſimæ huic obſcuriſſimæque materiæ lucem accendere polleant; ſiquidem multa aut plane non, aut ſaltim extremis, ut ajunt, digitis pro imbecillitate virium atque ingenii attigimus. Spem autem non dubiam habemus, fore, ut ſatis hactenus perſpectus, ac per aliquot annos erga nos abunde declaratus favoris ac benevolentiæ ulterius nobis adſpiret Favonius, nec non Patroni illa, qua ſemper aſſolent, humanitate in filios, levitati calami ignoſcant, memores ſapientis aſſerti:

In magnis & voluiſſe ſat eſt.

Gloria ſit Soli, qui regit aſtra Poli.